

*SAHİLDEKİ
GÜNEŞ
BAHÇESİ*

”ANADOLU”

*dramatik belgesel TV dizisi
13 x 30’*

GENEL DANIŞMAN: Prof. Dr. Metin SÖZEN

DANIŞMAN: Prof. Dr. Fahri IŞIK

KURUMSAL DANIŞMAN: Çekül

YAPIM YÖNETİM: Fatih ARSLAN

0532/2759634
0212/3270351 15
0216/3278083

“TRT İst. TV. Program önerisi”

KONU; "SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" ANADOLU adlı dramatik belgesel dizi, Türkiye'nin yeryüzündeki uygarlık ve kültür birikimini, tarihini, uzun süreli olarak gündeme getirmek (belge ve kaynakları ile) çağdaş dünyanın ülkemizi ve insanımızı tanıyarak kabul etmesi için hazırlanacaktır.

Küçük Asya (ANADOLU) tarihi bakımından Asya ile Avrupa kıtalarına adını verdiği gibi, Hint-Avrupa dilleri ile, Grek-Roma, Hıristiyan ve İslam uygarlıklarının beşiği Doğu-Batı ticaret yollarının kavşağı, kıtalar arası kültür ilişkilerinin odağı olmuştur.

Dahada önemlisi aşağıdaki satırlarda ayrıntıları ile açıklayacağımız Tarih öncesi çağlara ait Anadolu buluntularında, başka ülkelerdeki İnsanlar, henüz taş devrini yaşarken, Anadolu'dakilerin cilalı taş devrine geçmiş olması konunun önemini ortaya çıkartmıştır.

AMAÇ; "Dünya kabullenmeden Türkiye kabullenmiyor" yargısını tersine çevirmek. Çekül vakfının "Tarihi Kentler Birliği" Kars buluşmasında bildirge olarak kabul edilen Cumhurbaşkanımız Sn. Ahmet Necdet Sezer'in "Türkiye sahip olduğu değerleri dünyayla paylaşarak, hoşgörülü, anlayış birliği, barış ve dayanışmanın egemen olduğu uygarlık kimliğinin oluşturulması için çaba göstermektedir." cümlesinde özetlenen misyona yardımcı olmak.

Avrupa Birliği kapısındaki Türkiye'nin kapıyı aralayabilmesinin en önemli argümanlarından biri, bu çevre ve kültür birikimini kabul ettirebilmesidir. "SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" ANADOLU adlı dramatik belgesel dizi bu konudaki profesyonel yaklaşımı ile konuya kendi platformuna düşen kısmı ile sahip çıkmaktadır.

YÖNTEM; Konuya yaklaşım ve bakış açısından, belgeleme ve bilimsellik esas alınacak estetik ve plastik değerler korunacak, didaktik olunacak, doğrudan yada dolaylı propaganda yerine bakış-yorum açısının tarafsızlığına ve evrenselliğine özen gösterilecektir. Sosyolojik olaylara ağırlık verilerek insan malzemesi işlenecektir. Seçilecek olan doğa ve kültür değerlerinin yaşadığı en çarpıcı kesitler dramatize edilecek, ve bu canlandırmaların batı standartlarında olmasına özen gösterilecektir.

Aynı ekibin daha önce yaptığı ve başarısını kabul ettirdiği belgesellerdeki (Karadeniz'den Çeşitlemeler, Periler Ülkesi, Kırkpınar Ülkesi, Karla Gelen, Kültürlerin Yeşerdiği Ülke Türkiye, Göçerler, Likya Uygarlığı, Türk İslam Sanatları vb) Uluslararası başarısı göz önüne alındığında (KARADENİZ'DEN ÇEŞİTLEMELER adlı belgesel dizi TRT nin yurt dışına en çok satılan dizisi olma başarısını halen sürdürmektedir.) "SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" ANADOLU adlı dramatik belgesel diziyi gerçekleştirmek bu ekibin en önemli misyonu olmaktadır.

Daha önce yapılan belgesellerdeki objeler ile günümüzdekiler karşılaştırıldığında, erozyonun etkileri açık olarak görülecek ve somut olarak bu gündeki yapılanlar ile yapılabilecekler karşılaştırılacaktır.

Dizinin Uluslar arası piyasadaki saygınlığına önem verilecek, National Geographic ve Discovery kanallarının ideolojiler, çağlar ve milletler ötesindeki tutumu ve sınılanmış yayın ilkeleri göz önünde tutularak bu kanalların başarısı örnek alınacaktır. Bilimsel değer ve ölçütlere saygılı bakış açısının bu belgeselede saygınlık kazandıracığı ilkesi göz ardı edilmeyecektir.

Çekimlerde konu uzmanı, bilgin yazar ve sanatçılara da başvurulacak, varsa karşı görüş ve tartışmalara yer verilecek, ancak siyasal ve ideolojik polemiklerden uzak durulacaktır.

“SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ” ANADOLU adlı dramatik belgesel dizinin; masalsi, şiirsel, ritmik, heyecan verici rahatlatıcı olmasına özen gösterilecektir.

Dizinin kitap ve VCD versiyonlarında yapılarak eğitim kurumlarında görsel eğitim malzemesi olarak kullanılması sağlanabilecektir.

KAPSAM VE BÖLÜMLER;

1-TARİH ÖNCESİ

- a) *Sahildeki güneş bahçesi*
- b) *Şafak ülkesi*
- c) *Uygarlığın beşiği*
- d) *Çatalhöyük, Hacılar, Çayönü*

2-3-HATTİLER, HURRİLER, HİTİT

- a) *Tarihi başlatanlar*
- b) *Tanrıların vatani*
- c) *Ustasını geçen çırak*
- d) *İlk siyasi birlik*
- e) *Denizden gelen akın*

4- HİTİT SONRASI

5- URARTU

6- FRİGYA

7- LİDYA

8- KARYA

9- LİKYA

10- HELEN-GREK-İON

11-GİRİT

12- ROMA

13- BİZANS

1- TARİH ÖNCESİ

a) Sahildeki Güneş Bahçesi;

Anadolu koca ovaları ve ulu dağları ile öylesine görkemlidir ki, denizler ırmaklar ve göller bu bereketli toprakların sevinç gözyaşlarıdır sanki. Hele Anadolu'nun, güneşin doğuşu ile batışı arasında, insanı duygulandıran yücelten öyle eşsiz bir görünümü vardır ki, "Tanrılar bu memleketi boşuna vatan diye seçmemişler" diye düşünürsünüz. Eski firavunlar devri Mısır'lıları Anadolu'da yaşayan halk için, "Denizin yüreğinde yaşayan insanlar" demişler. İsa'dan 4000 yıl önceki Sümerliler ise "Sahildeki güneş bahçesinde yaşayan insanlar" diyorlarmış. O en eski iki uygarlığın halkı için, Anadolu böylesine imrenilen bir ülkeymiş. Çağlar boyunca hep bir masal ve efsane memleketi diye anılmış.

"SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" adlı dramatik belgesel dizimizin bu ilk bölümü yukarıda anlatılanların görsel bir şöleni ile başlayacaktır.

b) Şafak Ülkesi;

Anadolu'dan ilk söz eden İzmir'li Ozan Homeros'tur. Bir Anadolu destanı olan İlyada'sında, ona "Asia" diyor. Bu sözcük unutulmuş bir Anadolu dilindedir. Sonraları Anadolu'yu büyük kutadan ayırt etmek için ona Küçük Asya "Asia Minor" deniyor. Bu ad Anadolu için halen kullanılmaktadır.

Bizans devleti zamanında, başkent İstanbul'a göre güneş Anadolu yönünden doğduğu için, ona Grekçe şafak, güneşin doğduğu memleket anlamına gelen "Anatole" denilmeye başlandı. Türkler'de bunu ufacık ve anlamlı bir değişiklik ile "Ana-dolu" diye kullandılar. "Anadolu" ismi yerinde ve anlamlı bir benimseme idi. Çünkü çok eskiden, Ana Tanrıça Kybele-aynı zamanda bereket tanrıçası da idi- Anadolu'luydu. Anaerkil dönemindeyse sadece tanrıçalar vardı.

Alman arkeolog Heinrich Schliemann, Ozan Homeros'un İlyada ve Odysseia masallarını okuduktan sonra 1870 yılında Çanakkale'ye gelir. Hisarlık tepesini kazmaya başlar. Homeros'un Troya'sını bulur. Troya Kralı Priamos'un hazinesini aramaktadır. Schliemann karısı Sofia ile toprağı nerede ise elleriyle kazarak Priamos'un definesini bulurlar ve yurt dışına kaçırlar.

"SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" adlı dramatik belgeselin bu bölümünde Priamos'un definesinin bulunuşu dramatize edilecektir.

c) *Uygarlığın Beşiği;*

Bir memleketin tarihi, orda yazının kullanılması ile halkının bırakmış olduğu yazılı belgelerle başlar. İnsanlığın doğuşundan, ilk yazıyla madensel belgelerin belirlediği zamana kadar süren uzun çağa tarihöncesi denilir.

Yazılı belgeler olmadığından, o çağa değin ele geçen kalıntılar konuşTURULARAK suskunluğun sesleri duyulmaya çalışılır. Karanlıkta el yordamıyla dolayircasına, insanlığın o dönemdeki geçmişi canlandırılır.

Yazıyı ilk önce kullananlar, Sümerler ve Mısırlılardır. bunun için en eski uygarlıkların Mezopotamya'da ve Mısır'da gelişmiş oldukları sanılıyor ve İ.Ö. 5000 yılı aşmıyordu. Anadolu'daki uygarlığı ise 3000 yıldan öteye çıkartmıyorlardı. Ne varki bu görüşler kökünden değişecekti, Çatalhöyük, Hacılar ve Çayönünden sonra.

d) *Çatalhöyük, Hacılar, Çayönü;*

1962 yılında Konya'ya 50 km. mesafede, Küçükköy yakınlarındaki Çatalhöyük'te yapılan bilimsel kazılarda, o çağa ışık tutan çok önemli bulgular saptandı. İsa'dan 7000 yıl önce kurulmuş ve dünyanın ilk sitelerinden biri olan bir kentin öreni meydana çıkarıldı. Halkı çağdaşlarından çok ilerde yüzlerce ev ve binlerce kişilik şehir uygarlığının beşiği bir kasaba.

Bundan 9000 yıl öncesinin insanlık ve kent bilgilerini ortaya çıkartan Alacahöyük Anadolu tarihi bakımından yep yeni bir kuramı beraberinde getiriyordu. Bu güne kadar kent kültürünün merkezi Ön Asya kabul ediliyordu. Anadolu ilk kültürlerin yerleşme yerine sokulmuyordu. Oysa şimdideki dünyanın hiçbir yerinde böyle bir yerleşme yeri ve bu kadar eskisi bulunmamıştır. ÇATALHÖYÜK insanlığın bilinen ilk kentleşme yerlerinden biridir. Orda daha 7000 yıl önceleri bile, şaşılacak derecede ileri bir kentleşme düzeyine ulaşılmıştı. Çatalhöyükte çok zengin bulgular ve resimler, Tanrı ve Tanrıça heykelcikleri vardı. Bu kent Mezopotamya'nın ünlü sitelerinden 3-4 bin yıl ilerde idi.

Neolitik çağa değin buluntularda, sıva üzerine resim "fresk" yoktu. Anadolu'da ilk kez orda duvarlar üzerinde kırmızı boyalı, o devre ait av ve dinle ilgili insan sahneleri bulundu. Bunlar çok doğal ve ustaca yapılmış resimlerdi. Türlü aletler süs eşyalarıyla tarihi bilinen en eski dokuma örnekleri ve üstün sanat değeri olan Tanrıça heykelcikleri bulundu.

Duvarlarla dokumalardaki renkler ve biçimler şimdilerde Ülkemizde halkın kullandığı renk ve biçimlerden hiç de farklı değil. Bu bölümde dün ve bu gün arasında kurulacak olan sosyoloji köprüsüne ağırlık verilecektir.

Kentin iki odalı evlerinin birbirlerine yakın hatta bitişik olmaları, komşuluk ilişkilerinin de çok sık olduğunu gösteriyor. Evet Anadolu binlerce yıldan beri geleneklerini büyük bir sabırla ama inatla daha sonralara ulaştırıyor. 9000 yıl önce ÇATALHÖYÜK'te yaşayanlar, ilkel bir tarım yapmaktaydılar. Buğday, arpa, bezelye yetiştiriyorlardı. Besin devşirme evresinden sonra, üretme evresine geçmek kentleşme ve uygarlık bakımından önemliydi. Çatalhöyük kazısının başkanı olan İngiliz arkeolog James Mellaart Şu önemli tespiti yapıyor; "Anadolu'da tarımın gelişmesi onun Avrupa'da tanınıp yapılmasını sağladı. Böylece günümüzdeki uygarlığa yol açılmış oldu. Çatalhöyük'teki olgular, tarihin eşsiz bir dönemidir."

Bulunan yüzlerce ok ucu ve ok yayları, pars derileriyle geyik resimleri o devir avcılığının çok ileri olduğunu ve buraların çok sık ormanlarla kaplı olduğunu anlatmaktadır. Bütün bu çok zengin ve önemli buluntular, cilalı taş devri insanının anatomik bilgisiyle kültür düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Evet şimdiedek bilinenin aksine uygarlık Anadolu'ya sonradan gelmemiş aksine dünyaya Anadolu'dan yayılmıştır. Çatalhöyük İsa'dan 7000 yıl önce çağındaki dünya uygarlığından iki devir daha iler dedir.

Başka ülkelerdeki insanlar henüz taş devrini yaşarken, Anadolu'dakiler cilalı taş devrini yaşamaktadır.

Gene aynı tarihte, Burdur'un Hacılar köyünde de hemen aynı önemde bir kent örenleriyle türlü yapıtlar meydana çıkarıldı. O çağdan olduğu gibi Kalmış küçük bir site, evleri ve tapınağıyla .eski site örenleri ana çizgileri ile olduğu gibi ortaya çıkarıldı. Böylece neolitik çağın kültüründe ortaya çıkmış oldu. İsa'dan 5000 yıl önce yaşamış olan HACILAR halkı öyle sanat değeri olan heykelcikler bırakmış ki, bu ayarda ve güzelliktekilere o çağın hiç bir uygarlığında rastlanmamış şimdiedek. 3000 bin yıl sonraki Hitit heykellerinden de üstün bu yapıtlar.

Böylece ilk çağ tarihiyle tarihöncesine değgin eski bilgiler alt üst oldu. Anadolu'daki bu uygarlıklar Mezopotamya'dakilerden en az 2000 yıl daha Öndedir. Artık uygarlığın beşiği Mezopotamya değil Anadolu'dur.

Anadol'daki Daha nice höyüklerde kazılar yapıldıkça kim bilir daha ne şaşırtıcı gerçekler ortaya çıkacaktır. Bütün bu anlatılanlar, sinematografik, ve canlı olarak görselleştirilecektir.

Evet 1985 yılında bir kazı ve işte gene şaşırtıcı bir gerçek; Diyarbakır'ın Ergani içesi yakınlarındaki ÇAYÖNÜ tapesinde yapılan kazılarla, şimdiiye kadar bilinen arkeolojik değerleri alt üst eden bir yerleşim merkezinin kalıntıları ortaya çıkarıldı.

Prof. Halet Çambel , Amerikalı Prof.Braidwood ile birlikte 20 yıldan beri Burada kazılar yapmaktaydı.Bu kazılarda günümüzden 9500 yıl önce yaşamış insan topluluğunun yaratmış olduğu şaşırtıcı bir uygarlığın kalıntıları ortaya çıkarıldı.Madenin kullanılmaya başlamasından 4000 yıl önce bakırdan yapılmış aletler bulundu.İlk örneklerine Roma döneminde rastlanan mozaik tekniğinin uygulanması,sosyal ve toplumsal işlevi olan anıtsal mimari örnekler ortaya çıktı.ÇAYÖNÜ halkı avcılık ve toplayıcılık gibi ilkel ve göçebe bir yaşamdan,yerleşik düzene geçişin ,bilinen en gelişmiş köy örneği olarak nitelendiriliyor.Evet bu halk üretime geçişin ilk öncüleri Bunu kimileri bir evrim kimileri bir devrim olarak kabul ediyor. Bunun endüstri devrimi kadar önemi olduğu kabul ediliyor. "SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" ANADOLU adlı dramatik belgesel dizi bu çok önemli gerçekleri tüm dünyanın gözleri önüne serecektir.bir belgesel dizi için bundan daha önemli bir misyon olabilir mi?

2-3- HATTİLER,HURRİLER,HİTİT;

Tarih öncesi dönemin sonlarında,alcakaranlıkta ,bir buzlu camın ardındaki net olmayan görüntüler gibi,Doğu Anadolu 'da iki topluluk göze çarpıyor. İ.Ö. 3000 yılında,Kızılırmak halkasında,başkenti Hattuş olan HATTİLER ile daha doğuda ve güneyde,Maraş ile Malatya yöresinde bulunan Mitanya'daki HURRİLER.

"SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" ANADOLU adlı dizimizin bu bölümü Anadolu'nun adı bilinen en eski halkı Hatti'leri anlatacak.Hatti krallığı Asya kökenli ve Hint-Avrupasal olmayan bir dil konuşuyordu yazıları yoktu. Ama yüksek bir uygarlığa ulaşmışlardı. Onlar Kızılırmak'ın büyük halkası içinde bağımsız bir site devlet olarak yaşıyorlardı.

Anadolu'da daha 3000 yıllarından beri madenler işlenmekteydi.Bunların karışımından tunç da yapılıp işleniyordu.Bu sıralarda Doğu Anadolu'nun büyük bir bölümünü Asur'lular yönetiyordu.Koca kervanlarla büyük çapta ticaret yapıyorlardı.Mezopotamya'dan İzmir'e kadar bir ticaret yolları vardı. Anadolu ticaretinde beşiği idi o zamanlar.Kayseri yöresinde Kaneş denilen bir kent'e yerleşen bu uygarlık günümüzdede Kayseri'nin ticaret yaşamındaki başarısının sırrını oluşturunuyordu belkide.

O zamanlar, Hatti'lerin ülkesini de kapsayan ve KAPADOKYA denilen bu bölgede yazı Asurlular'ın aracılığı ile yayıldı. Eski gelenekler değişmediyse de,onların etkisiyle el sanatları şaşılacak derecede gelişti.Yep yeni bir dünya görüşünü yansıtan bir biçim anlayışına ulaştı.

Evet her şey, ortam, Anadolu'da yeni bir çağı başlatacak olan Hitit'lerin gelişi için hazırды. Gerçek adlarının NESİ olduğu sanılan o savaşkan, devlet kuran ve büyük uygarlık yaratan yaman adamlar.

a) Tarihi başlatanlar;

Tarih yazının bulunup kullanılması, yazılı belgelerle başlar. İlk yazıyı Sümerlerle Mısırlıların bulup kullandıkları sanılıyor. Anadolu'da ise onun kullanılması, Hitit'ler zamanında başlıyor. Böylece yurdumuzun tarihi başlamış Anadolu tarihinin şafağı sökmüş oluyor.

Bu yaman adamların bırakmış oldukları zengin devlet arşivi bize yaşantılarını ayrıntılarıyla öğrenme şansını veriyor.

Anadolu'nun bir kültüre, sosyal ve siyasal örgütlenmeye sahip en eski halkı Hitit'lerdir. Onlar Anadolu sanatının temellerini atmışlardır. Anadolu halkının yaşamı, inançları, giysileri, tarım ve taşıtıyla bunların arçları hep onların zamanında biçimlenip geliştii. Görsel olarak işleyeceğimiz dünü ve günümüzü yaşatacak okadar çok argüman varki seçim yapmakta hayli zorlanacağız.

b) Tanruların vatani;

Ya Tanrılar? Anadolu toprağıyla halkının, en eski çağlardan beri yaratmış olduğu Tanruları Hitit'ler yücelttiler.

Sonraları ülkeden ülkeye adları değışse de Anadolu ve Akdeniz halklarının tapmış oldukları Tanrılarla Tanrıçalar, hepside bir zamanlar Hitit'lerin Tanruları idi.

Evet "SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ"nde yeşeren o en eski uygarlık ve Tanrılarla, Tanrıçalar da bu mutlu şafak ülkesinde doğup yaşamış ve halkına da yaşamla mutluluğun sırrını söylemiştir.

Hitit'lerin başkenti HATTUŞAŞ da İmparatorluk sarayında bulunan odalar dolusu tablet onların heyecan verici öyküsünü ortaya çıkartıyordu.

c) Ustasını geçen çırak;

Kimdi bu Hitit'ler, nereden gelmişlerdi?

İ.Ö. 2000 yılında Kafkasya yoluyla Asya'dan geldikleri sanılıyor. Hint-Avrupa soyundan oldukları ve o kökenden gelen bir dil konuştukları sanılıyor. Bu savaşçı insanlar Anadolu'ya geldiklerinde uygarlıktan yoksunlardı. Geldikleri bölgede Hatti halkı yaşıyordu. Ankara'nın doğusunda Kızılırmak'ın geniş yayı içindelerdi. Başkentleri de Hattuş idi. Şimdiki adı Boğazköy. Asıl adlarının NESİ olduğu sanılan yeni gelenler Hatti halkına karışarak uygarlaştılar ve HİTİT adını aldılar. Yerli halkı egemenlikleri altına aldılar. Ama devletin adına gene Hatti, başkentnin adının sonuna da bir "a" ekleyerek HATTUŞAŞ yaptılar. Bu yetenekli öğrenciler ustalarını her konuda aştılar.

Anadolu'nun ilk tanıdığımız halkı olan bu sade, kanaatkar, cömert, sert ve ciddi karakterli adamlar—Şimdiki Anadolu halkı da böyle değil mi?—Yerli halka büyük bir hoşgörü ile davranıp gönül almasını bildiler. Oysa En ufak bir başkaldırma da onu yola getirecek kadar güçlüydüler.

Hitiler böyle bir çığır açtılar Anadolu'da. Sonraları Anadolu'ya gelen Türkler'de böyle davranacaklardı.

Avrupalılar, kendileri gibi Hint-Avrupa soyundan gelen Hitit'lere özel bir ilgi gösterdiler. Hitit bilimci "Hititologue" Albert Götze'ye göre "Tarihte ilk kez Avrupalı bir halk uygarlık yaratıcısı oldu." Avrupalıların Hititleri benimseyip onlarla övünmekte hakları var. Ama Anadolu öyle bir uygarlık ortamı idi ki, oraya gelip yerleşenler, ister istemez uygarlaşırlardı. Hele yetenekli iseler, çıraklıktan ustalığa da yükselirlerdi. İonya'ya gelen Helenler içinde böyle olmadı mı? Neden aynı soydan olan Avrupalılar, ortaçağ sonuna kadar bir uygarlık yaratamadılar.

d) İlk siyasi birlik;

Hattuşaş'ın, Teb (Mısır) ve Babil kadar siyasi bir önem ve çekiciliği vardı. Koskoca kayalardan yapılmış görkemli surları, iki yanında aslanlar bulunan koca kapılarıyla, şimdiki yıkılmış haliyle bile insanı etkileyen o başkent, 1500 yıl sonraki Atina'nın en parlak dönemindeki kadar büyüktü.

Başkentnin yakınındaki – şimdi halkın "Yazılıkaya" dediği kayaları yontarak Tanrılarla krallarının kabartma heykellerini yapmışlar.

Belleri kuşaklı, sivri külahlı kılıkları, burunları sivri, kıvrık çarıklarıyla – Anadolu halkının giyim kuşamıyla büyük bir benzerlik arz ediyorlar— Dahası, baş ve yüzleri, iri kemikli burunlarıyla Çorum, Yozgat ve Kayseri yöresindeki halkı andırıyorlar.

Hemen bütün Anadolu'yu bir federasyon halinde birleştirerek güçlü bir imparatorluk kurdular. İ.Ö (1450-1200). Böylece tarihte ilk kez Anadolu'da siyasal birliği gerçekleştirdiler. Hitit İmparatorluğu Anadolu'nun sınırlarını aşmadı. Ulusal Ant'la saptanan şimdiki sınırlar gibi. Devlet biçimi meşrutiyet yönetimi idi.

Onlar öylesine yüksek bir uygarlığa ulaştılarki, doğu uygarlığını batıya tanıtarak, ikisi arasında tarihsel bir aracı rolü oynadılar. Sonraları Ege kıyılarında parlayacak ve "Yunan mucizesi" olarak adlandırılacak uygarlık onların mirasından yararlanacaktır.

Günümüzde ki Anadolu halkının yaşamında, düşünce ve inançlarında, giyim ve kuşamında o mirasın nice belirtileri vardır. At ve koşumu, at terbiyesi, bakım ve biniciliğe dair dünyanın ilk yönetmeliğini yapanlar bu yaman insanlardır. Atlı savaş arabası ile sorguçlu miğferi ilk kez kullananlar onlardır. Akha prensleri bile gelip bu işi Hitit'lerden öğrenmişlerdir.

Kayalara, mermerlere oyulmuş olarak rastladığımız ay yıldız, çift başlı kartal onlar için kutsal simgelerdi. Sonraları bunlar devletlerin armaları ile bayraklarında yer aldı. Arşivlerde ele geçenler içinde dünyanın ilk destanı ile kral Hattusil'in vasiyetnamesi vardır. Dünyanın ilk epik destanı olan Sümer'lerin Gilgamiş Destanını Hitit'ler yazıya geçirmiş ve kalıcılığını sağlamıştır.

Yakındoğu'da bir denge politikası yürüten bu savaşkan devletin yaşamı da Osmanlı İmparatorluğu'nun yaşamı gibi 600 yıl sürmüş. Yürütülen devamlı savaşlar onu tüketmiş, bu militarizmin acı kaderi değilmidir?

e) denizden gelen akın;

Helenistan'a sığamayan, çorak ve fakir topraklarda geçinemeyen halklarla, Balkan'lardan gelenler yaman bir kasırga gibi kopup çullanmıştı Anadolu'nun üzerine. Helen'ler Ege denizindeki adaların birinden ötekine geçe geçe, Anadolu'nun batı kıyılarıyla güneyine gelip yerleştiler. Hem de yolları üzerindeki her şeyi yakıp yıkarak... Bir zamanlar Anadolu'dan gidenlerin kurmuş oldukları o prıl pırl Girüt uygarlığında yok ederek... Demiri işleyerek daha da ileri bir uygarlık düzeyine çıkmaya hazırlanan Hitit devletiyle uygarlığını yıkan darmadağın edenler de onlardı.

O çağ dünyanın çalkantılı bir dönemi idi. Dünya halklarında bir kaynaşma vardı. Dışardan Anadolu'ya istilalar, Anadolu'dan da dışarıya göçler oldu. İstilacılar Balkan'lardan ve Mora'dan dalgalar halinde gelmişlerdi. İzmir'li Homeros'un İlyada'sında anlattığı Troya savaşı da o zamana rastlar. Hattuşaş'a yapmış olduklarını Troya'da da yaptılar. Onu da yakıp yıkarak Halkını dağıtıp yok ettiler.

O zamanlar Anadolu çok daha ormanlık, hele batısı ile güneyi yeryüzü cenneti imiş... Nice halklar oraya can atıp gelmiş kimi yerleşip kalmış, kimileride geçip gitmiş, Ama bu görkemli topraklar her türlü yükü kaldırmış iyi niyetlisini de kötü olanını da...

4- HİTİT SONRASI;

Hani, deprem kuşağındaki kimi ülkelerde, sıkça her şey yıkılır ve yeniden yapılır ya... Anadolu'da böyle işte yakılıp yıkılıp yeniden kurulmuş uygarlık uygarlık üstüne... Hitit İmparatorluğu yıkılınca Anadolu'yu bir süre karanlık kapladı. (1200-750).

Daha sonra pek çok devlet ve site çıktı Anadolu sahnesine, o sahnenin tatile gereksinimi yoktu sanki, mozağini hala ranklendirmeye çalışıyordu... Urartu, Frigya, Lidya, Karya, Likya ve daha niceleri... Bir bahçenin renk renk çiçekleri gibi, hepsi de "Hitit Güneşi"nin batışı üzerine, kararan Anadolu göğünde parıldayan yıldızlardı. Yenisi doğuncaya kadar, Anadolu İnsanına ışık verdiler. Hitit mirasını yaşatıp sürdürerek ondan daha da üstün bir uygarlık hamuru için maya hazırladılar.

5- URARTU;

Hitit imparatorluğunun güçlü zamanında Anadolu'nun doğusunda, şimdiki Maraş ile Malatya yöresinde Hurri devleti vardı. 1400-1200 yılları arasında varlık gösteren bu krallık, yıkılıp dağılıncaya, van gölü çevresinde, güneyde ve batıda kimi küçük devletler ortaya çıktı.

9. yüzyılda bu krallıklar birleştiler. ve URARTU devleti kuruldu. Başkenti Van (Tuşpa) idi. İbrani kaynaklarında Nuh'un tufan hikayesinde, Ararat olarak geçen isim Qumran metinlerinde ise Urarat biçiminde olup, Asur dilinde Urartu demektir. Urartu'lar ise kendilerine "Biane" demişlerdir. Urartu'ca Biane yada Viane isminden bu günkü Van isminin çıkmış olduğu anlaşılmaktadır.

"SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" ANADOLU adlı dramatik belgesel dizimizin bu bölümünde Van ilimizin bu günkü değerleri ile Urartu'lardan gelen değerler sergilenecektir.

Urartu Devletinin ve krallık sülalesinin gerçek kurucusu olan Sarduri I Van gölünün doğu kıyısında başşehir Tuşpa'nın özünü teşkil eden muhteşem Van kalesini kurmuştur. Kalenin kuzeybatı eteklerinde ki halkın "Madırburcu" dedikleri "Sardurburcu" nun duvarlarındaki taş bloklar üzerinde ki kuruluş kitabeleri Urartu tarihinin yerli yazılı kaynakları başlamaktadır.

Madırburç'un 30 ton ağırlığında, muntazam kesilmiş taş blokları Urartu'ların İ.Ö. 9. Yüzyılın ilk yarısında taş işçiliğinde ve anıtsal mimaride erişmiş oldukları yüksek seviyeyi göstererek insanı hayrete düşürmektedir... İonya'lılar başta mimarlık olmak üzere bir çok sanat dalında Urartu'lardan yararlandılar.

6- FRİGYA;

Evêt, Anadolu'nun müzisyen halkı Frig'ler... Frig denilince akla hemen flüt gelir. Onlar flüt çalar, halı ve kilim dokurlardı. Bu dokumalarda, Tapis derlerdi. Bu ilginç halkın memleketinin başkenti Eskişehir yakınındaki "Gordion" du. Hükümdarlarından biri ise, efsaneleşen ünlü kral Midastır.

Efsaneye göre; Dionysos'un her dokunduğu şeyi altına çevirme gücü verdiği Midas, Apollon ile Pan arasında hakemlik yapıp, ödülü Pan'a verince kulakları Apollon tarafından eşek kulağına çevrilmiş, Midas kulaklarını sivri bir külahla saklamaya başlamış. Midas'ın bu sırrını berberi görmüş ve ona kimseye söylemeyeceğine dair söz vermiş. Ancak berber Midas'a söz vermesine karşın kendini tutamamış ve kırlarda açtığı bir çukura "Midas'ın kulakları eşek kulakları" diye fısıldamış, fısıltı rüzgarla sallanan otlar tarafından bütün bölgeye yayılmış... Günümüzde Midas'ın bu külahı Fransız ve Amerikan banknotlarında hala yaşamaktadır... Yunan'lulara ait olduğu sanılan bir çok buluş ve sanat eserinin aslında Frig'lere özgün olduğu anlaşılmıştır.

Frig'ler Muşki'lerle birleşerek Hitit İmparatorluğunu yıkıp dağıtmışlardı. Ama, Hitit sanatıyla kültür geleneğini benimsediler... Frig İmparatorluğunu Bu kez bir başka imparatorluk, Lidya zapt etti. Kimmer'lerde Frigya'yı yakıp yıktı. O zaman Efsane kral Midas üzüntüsünden intihar etti. Ve Frigya bir efsane ülke oldu...

7- LİDYA

“SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ” ANADOLU adlı dramatik belgesel dizimizin bu bölümün de de paranın mucitleri var. Evet parayı icat ederek ticareti kolaylaştıran “Lidya İmparatorluğu”.

Ünlü kralları “Krezüs’ün (Karun) dillere destan zenginliği ile Lidyalılar... “Karun gibi zengin” deyimini günümüze kadar yollayabilen yetenekli insanlar...

Yol yapımı ve ulaştırma işindedey çok ilerde idi onlar. Düzgün yollar, hanlar, kervansaraylar ve yedek at ahırları yaparak bu işleri düzene koydular.

Hint-Avrupalı halklardan olmayan Lidya’lılar. Kızılırmak’tan Ege denizine kadar ülkelerini genişleterek, Anadolu’nun yarısını kapsayan bir imparatorluk kurdular. Başkentleri Sard olan imparatorluğun ünlü kralı Krezüs (Karun) Efes’i alarak Dünyanın yedi harikasından biri olan Artemis Tapınağına kabartmalarla süslü sütunlar armağan etti.

Lidya İmparatorluğunun, Anadolu’nun batı kıyılarına kadar yayılması, Helen istilasına karşı Anadolu’nun ilk tepkisi olarak görülmelidir.

Onları, Med’ler ardından da 6. Yüzyılda bütün Anadolu’yu işgal edecek olan Pers’ler izleyecektir. Pers’lerin bir imparatoru, koca ordusuyla Atina’ya kadar gitiysede başarısızlığa uğrayıp dönmüştür.

8- KARYA

Bu gün plansız ve programsız bir biçimde elimizden geldiğince yok etmeye çalıştığımız Bodrum, tarihin babası Herodot’u yetiştirmekle ne kadar özgünse yeridir. Bir de, dünyanın yedi harikasından biri olan Halikarnas Maueseleum’unu bağında taşıdığı için özgünmeli. Ünlü denizci Turgut Reis’in de Bodrumlu olması cabası...

Bodrum’da 2500 yıl önce Karya’lı lar yaşadılar. Bodrum onların başkenti idi. Helen’lik le hiç bir ilgileri olmayan Karya halkı halis Anadolu’luy du. O zamanlar Bodrum’un adı Halikarnassos idi. Ortaçağda, askercil bir örgüt ve tarikat olan Saint Jean Şövalyeleri, onu bir süre ellerinde tutmuş, tarikatın piri Aziz Petrum’un adını da kente vermişlerdir. Bizim elimize geçince de Petrum Bodrum olmuştur.

Dünyanın ilk kadın amirali Kraliçe I. Artemisiya ve ondan 120-140 yıl sonra yaşayan Kraliçe II. Artemisiya'da Bodrum'un ünlü isimleridir.

II. Artemisiya'nın kocası Mausolos ölünce karısı dünyanın yedi harikasından biri olan Halikarnas Mauseleum'unu yaptırarak onu ölümsüzleştirmek istemiştir. Elli metre yüksekliğindeki bu muhteşem anıt üç Anadolu'lu mimar tarafından yapılmıştır. Bundan sonra da büyük çaptaki anıtkabirlere mozole denmiştir.

Evet... Dünyanın ilk ve son kadın amiralleri Karyalı, Bodrumludur.

9- LİKYA;

Evet... Anadolu'da bir efsane daha... Dünyanın ilk site Cumhuriyetini kurmuş olan taş ustaları Likya'lular. Antalya ile Fethiye arasına harika kentler kuran Likya'lular.

Patara, Leton, Ksantos, Telmesos, Myra, onların dillere destan kentleri. Hitit'lerin Anadolu'ya geldikleri yıllarda Likya'lular vardı. Henüz İç Anadolu'da yeni yeni görünen Hititler bunlara kıyı halkı anlamına gelen "Luka" adını takmışlardı. Hitit'lerin Mısır'lularla yaptıkları Kadeş savaşında Likya'lular Hitit'lerden yana savaştılar.

Barbar istilası döneminde Frig'ler Hitit'leri, Kimmer'ler de Frig'leri ortadan kaldırdıkları halde Likya olduğu gibi kaldı.

Ama Likya halkı Anadolu'ya saldıran her barbar akıma karşı çıktı... Akha'lar Troya'ya saldırınca Likya kralı yiğit Sarpedon, Troya'dan yana savaştı ve Troya'da öldü...

Yaptıkları kaya mezarları ile ünlenen bu yiğit taş ustalarının dili henüz çözülememiştir. Bu dil çözüldüğü an tarihin karanlık kalan bir çok gizi aydınlanacaktır.

10- İONLAR;

"SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" ANADOLU adlı belgesel dizimizin 10. bölümünde modern dünyanın müjdecileri İon'ları sergileyeceğiz... Hitit'ler doğudan gelmiş, Anadolu tarihini başlatarak ona şanlı sayfalar katmışlardı. Bu seferki istila batıdan oldu. Fakir helenistan toprağında geçinemeyen Helenler, Ege kıyılarına çıkıp orda yerleştiler. Uzun aralıklarla ve iki dalga halinde geldiler. O çağda dünya nüfusu azdı. İki istila dalgası arasında uzun bir süre vardı. Gemilerle geldiklerinden öyle pek kalabalık da değillerdi. Yerlilerle kaynaşıp Anadolu'lu oldular...

Ne hikmetse Anadolu, kendisini fethedenleri, asıl o fethedip eritirdi... En eski çağlardan beri bu hep böyle oldu. Anadolu hem shirli bir pota hem de bir okuldur. Gelen barbarları uygarlaştırır, eğitir. Onun için Anadolu'dur.

Gelenler yetenekli ise öğretmenlerini de geçer. Bir zamanların Hitit'leri gibi İon'larda yetenekli çıktılar. Öylesine ün bırakacak yaman birer öğrenci oldular... Anadolu'nun batısındaki masmavi ışıklı Ege'nin okşadığı dantel gibi kıyılara yerleştiler. Denizle kucaklaşıp öpüşen masmavi Ege ve Marmara kıyılarında, öyle üstün bir uygarlık yarattılar ki, sonraki uygarlıkların hamuru hep onun mayası ile yoğrulur oldu. Öyle bir ün bıraktılar, öyle değerli filozoflar, sanat ve bilim adamları çıkarttıları ki, hep onların adı onların söylemiş ve yapmış oldukları konuşulur oldu. Hala da öyle... Uygarlıkça, Anadolu kadar dünyayı etkilemiş başka bir ülke yok... Doğu şimdi nasıl her şeyde batıyı kopya ediyorsa, bir zamanlar batı her şeyi doğudan öğreniyordu. Bir doğululaşma akımı vardı. Çünkü kültür, sanat, teknik, moda vb. doğuda idi...

İnsanlar, uygarlık yolunda ilerlerken üç aşamadan geçtiler. Büyü, din ve fen çağları. Bu son aşamaya önce İonya ulaştı.

Bertrand RUSSEL "dünyamızın sorunları" adlı kitabında şöyle diyor; "Bilimsel bilgiye ilk hızını veren Heraklitos ve öteki İonya filozofları, dünyanın güzelliği karşısında bir çeşit baş dönmesine tutuldular. Bunlar, coşkun dev zekalı insanlardı. bütün yeni dünya akımı, onların bu gergin düşünce tutkusundan doğdu."

11-GİRİT UYGARLIĞI;

Ege Denizi'ndeki sayısız adalardan yararlanarak, çok eskiden Girit'e gidip yerleşmiş olan Anadolu halkı, istilaya uğramadan uzun ve parlak bir uygarlık devri yaşamıştır. İ.Ö. 3400 sıralarında başlamış ve 1200 yılına kadar sürmüş olan bu Minoen uygarlığı son zamanlarda bulunmuş ve yazısı henüz çözülebilmştir.

Bu uygarlığı kuran Minoenler, ne Hint-Avrupa, ne de Sami soyundandır. Halis Anadolu'lu ve Ege'li halktıdır. Yazıları ve dilleri Güneybatı Anadolu'nun, özellikle Likya'nın benzeri ve hatta tıpkısıdır. Girit kralı Minos'un sarayının duvarlarında Anadolu'nun simgesi olan ve "Labris" denilen iki yüzlü baltanın resimleri vardır. Hitit tanrılarının elindedeki böyle bir balta vardır. Anadolu'nun simgesi bu çift yüzlü kutsal baltanın bir yanda Babil ve Asurda, öte yanda da Girit'te bulunması, Girit'in Minoen uygarlığının Anadolu'nun bir yavrusu olduğunu ve ışık doğudan gelir "Ex Oriene lux" sözünü doğrular.

Minoenler, özellikle Anadolu'da Ege boyunca yerleşerek Efas, Miletos gibi önemli kentler kurdular.

12-ROMA;

İtalya'nın tarih sahnesine çıkması İ.Ö. 9. Yüzyılda Anadolu'dan oraya göç eden Etrüsklerle olur. Bunlar İzmir ile Lidya'nın başkenti olan –Bergama yakınında ki- Sardes arasında Maionia denilen bölgedendir.

Bir zaman sonra hemen bütün Akdeniz memleketlerini kapsayan koca bir imparatorluk kuracak olan Roma Devleti,adını ve uygarlığını borçlu olduğu Etrüsk'lerin ~~eski~~ vatani olan Anadolu'ya gelip onu uzun bir süre yönetecek ve ondn yararlanacaktı. Helenistik devir İskender'in hem Tanrı hem İmparator olması nedeni ile Roma'ya cismani ve ruhani imparatorluğu aktardı.Roma'da o çifte belasını Hıristiyan battya ciro etti...

Roma İmparatorluk sanatının,özellikle İ.S. 2. Yüzyıldaki en önemli verileri Anadolu'dadır.İmparatorluk için Anadolu o kadar önemliydi ki,Dünyanın ilk nüfus sayımı Anadolu'da İmparator Agustus zamanında yapılmıştır.(20 milyon kişi)

Roma sanatının en önemli verileri,özellikle İ.S. 2. Yüzyılda,Helenistik dönemin Miletos,Efesos,Bergama,Sardis gibi büyük merkezlerinde ve Güney Anadolu sahillerinin Prege,Aspendos,Side gibi şehirlerinde yaratılmıştır. Ancak doğru şu ki Anadolu Roma'dan daha görkemli bir bayındırlık içindeydi...

13-BİZANS;

“ SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ” ANADOLU adlı dramatik belgesel dizimiz,Bizans ile sona eriyor.

Roma,dünyayı yağma ederek yaşamıştı.Yağma edecek bir şey kalmayıp eldekilerde tükenince artan devlet giderlerini karşılayamaz oldu.İmparator I. Konstantin bütün devlet kurumlarıyla birlikte “barbar” dedikleri savaşçı halkların saldırıları karşısında doğuya çekildi.Daha zengin ve bereketli Eski kültüre sahip ve halkı itaatkar olan doğu ülkelerine çekilerek İmparatorluğun başkenti yaptığı istanbul'a yerleşti. (İ.S. 330).Batıdaki bölümünü barbarlara bıraktı.Eski adı bizans olan başkente İmparatorun adı konularak Konstantinopolis adı verildi...

İmparator hem devletin hem kilisenin başkanıydı.Kanun ve din kutsal imparatorun dediğiydi.Bizans'ın dini Ortodoksluk idi.Bu sözcük doğru din anlamınadır.Bin yıllık Bizans tarihi,birbirleri ile boğazlaşan mezhepler ve saray entrikaları ile geçmiştir.Bu nedenle batıda entrikacığa “bizantinizm” derler...

Bu devletin bin yıl boyunca ayakta kalabilmesinin iki nedeni vardı; Birincisi en tehlikeli zamanlarda kudretli bir imparator ortaya çıkar,tehlike Atlatılır,devlete biraz çeki düzen verilirdi.

İkincisi "Rum ateşi" denilen ve mancınıkla düşman donanmalarına atılan ir silah icadı idi. Uzaktaki donnmaya atılan bu ateşle gemiler tutuşur,yangın düşman donanmasını kaplardı.

Ancak bütün bu entrikalar ve mancınık ateşleri Fatih sultan Mehmet ve kahraman askerlerine sökmedi...

CANLANDIRMASI YAPILACAK OLAN ÖYKÜLERİN ANA BAŞLIKLARI;

- *Avusturyalı arkeolog Schilman'ın karısı Sofia ile Troya kralı Priamos'un hazinesini buluşu...*
- *Schilman'ın Homeros'un İlyada destanını okuyuşu...*
- *Sinop'lu Diojen'in fenerle insan araması...*
- *Hitilerin Atı kullanması toprağı işlemesi...*
- *Bergama'da dünyanın ilk kitabı'nın hazırlanması...*
- *Lidya'luların dünyanın ilk parasını yapışları...*
- *Perikles'in zamanın en üstün ve güzel kadını olan Milet'li Aspasia için Atina meclisi önünde çocuk gibi ağlayışı...*
- *Hatti'ler ve Asur'luların Mezopotamya – İzmir ticaret yolu ile,ticaretteki ustalıkları. Merkezleri Kaneş Kayseri ve günümüzde Kayserinin ticaretteki başarısının paralelliği.*
- *Hitit'lerin ve günümüz orta anadolu insanının giyim kuşamdaki benzerliği.*
- *Anadolu'da tiyatronun gelişimi ve günümüze katkıları (Perge'de idamdan daha büyük cezanın tiyatrodan men olduğu).*
- *Kleopatra'nın Alanya kumsallarındaki çok özel deniz banyoları.*
- *Perge'de savaş arabalarının günümüze yansımış izleri.*
- *Knidos'ta dünyanın en ünlü heykeltıraşı Praksiteles'in ünlü Venüs heykeli karşısında ağlayan denizciler.*

Görüldüğü gibi "SAHİLDEKİ GÜNEŞ BAHÇESİ" ANADOLU adlı dramatik belgesel dizinin işi oldukça zor. Ancak T.R.T. Kurumuna ve bizlere yakışan her zaman olduğu gibi zoru başarmaktır. T.R.T. Kurumunun belgesel çalışmalarındaki tartışılmaz üstünlüğü bu belgeselide T.R.T. Kurumuna yakışır bir biçimde hazırlamayı gerekli kılıyor savındayız.

Bu arada, İstanbul Televizyonu Müdür Yardımcısı Sn Demet ALTINYELEKLİOĞLU'nu , TV programcılığındaki başarıları ve deneyimleri ile bize güç katacağına inanarak, dramatik belgesel dizimiz için Genel Koordinatör olarak düşünüyoruz.

Dizinin tahmini bütçesi ekte sunulmuştur. Ancak belli argümanlarda sponsor arayışımız tüm prodüksiyon aşamasında sürecektir. (Örneğin; Ulaşım giderleri için bir turizm firması ile anlaşmak gibi).

Saygılarımızla

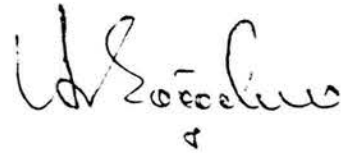
Yapımcı

Teoman ERGÜN

Yönetmen

Fatih ARSLAN

KAYNAKLAR:

a) Kitaplar

- 1- STRABON, (1987) *Coğrafya : Anadolu (kitap xii,xiii)*
İstanbul: Arkeoloji ve sanat yayınları
- 2- HERODOTUS, *Herodot tarihi. İstanbul: Remzi Kitapevi*
- 3- OSTROGORSKI, (1986) *Bizans Devleti tarihi.*Ank. TTK.
- 4- MULLER, (1958) *The Loom Of History.*
- 5- RENFREW,E (1987) *Archeology and Language: The Puzzle Of Indo-European Origins. London Jonathan Cape.*
- 6- WOOD,M. (1985) *In Search of the Trojan War.*N.Y.Facts on File Publications.
- 7- CERAM (MAREC), *Tanruların Vatanı Anadolu.*Remzi Kitapevi
- 8-HALIKARNAS BALIKÇISI,(1985) *Anadolu Tanrıları. Ank.Bilgi Kitapevi.*
- 9-ALKIM, B. (1970) *Anatolia 7 (Archeologia Mundi) Paris. Nagel Publishers.*
- 10-EYÜBOĞLU, I.Z (1988) *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü İstanbul, Sosyal Yayınlar.*
- 11- VON SCHILLER (1982) “ *Hero ile Leander*” (Necatigil,B Çeviri Şiirler) *Adam* 1984: 13 -21
- 12- OHRİ İSKENDER (1985) *Anadolu'nun Öyküsü (1987) İstanbul, Bilgi Kitapevi.*